

Masajové krev a mlíko

Věra Nosková a Tomáš Nosek

Z kapitoly

Ve městě Arusha

Po dlouhé cestě z Mnichova na letiště Kilimanjaro v Tanzanii jsme se těšili na sprchu. Takže jakmile nám byly v hostelu ve městě Arusha přiděleny pokoje, já dostala dvoulužák s Martinou a Tom se ubytoval s Masajem Mashudou, vrhly jsme se s kamarádkou do koupelny. Užasly jsme nad nepatrnou cimříčkou s tureckým záchodem, pod stropem byl přidráťovaný jakýsi kropáč. Martina úžasem vykřikla, rozhodila bezradně rukama. Roztočila kohoutek... nevydal ani slzu. NETEKLA VODA! Ani ta díra v podlaze nešla spláchnout. V té chvíli vypnuli proud, tonuly jsme náhle v teplé, husté africké noci. Naštěstí jsme už měly vybaleno, takže jsme nahmataly na stole naše čelovky. Na dvorku jsme pod okapem našly barel s dešťovkou, u něj se válela plastová nádoba, přitáhly jsme si do umývárničky vodu alespoň na spláchnutí tureckého záchodu a ve vodě, která stekla se střechy jsme si omyly obličej. Už je druhá po půlnoci, včera jsme vstávaly v Bavorsku v pět ráno, kus noci jsme proseděly v letadle, jdeme tedy nemyté na kutě, ráno snad bude lepší večera. Naše manželská postel je čistá a pohodlná.

Tak to nám ta Tanzanie – Tramtárie pěkně začíná! Představuju si, jak můj více než dvoumetrový syn usíná vedle člena afrického kmene Masajů na manželské posteli... Naštěstí jsme přizpůsobiví a psychicky odolní. V opačném případě bychom nejspíš seděli doma.

Druhý den ráno se na betonovém dvorku objevila majitelka toho čurbesu, po africku nazdobená, třpytky u krku, na rukávech, parádivá a hrdě se nesoucí paní Ijaba, přes ramena blankytný šlojíř, vysoká černoška s předkusem. Mile se usmívala, její gesta byla klidná a noblesní, nedělala prudké pohyby. Na místní poměry byla, jako majitelka hostelu, určitě bohatá. Martina si jí smutně postěžovala, že v koupelně neteče voda, a ta usměvavá matrona slíbila, že voda bude, musí prý jen nechat doplnit barel na střeše, z kterého pak teče do kohoutků, vodovod zděs nět. Tedy po anglicku. Martina poskakovala radostí a vydávala radostné výkřiky místo toho, aby paní Ijabu zpražila, málem tu africkou panímámu zobjímala, zatímco mě povaha směřovala k tomu, požádat ji přísně o slevu. Ta třpytivá madam přece už pár týdnů znala datum a hodinu našeho příjezdu, věděla, že se dostavíme utrmácené po dlouhé cestě z daleké Evropy a budeme se chtít umýt, ale nenechala ten zatracený barel na vodu včas naplnit, kašlala na nás. *Jestlipak nám dá za tu újmu slevu?* hlesla jsem, ale Martina se znalecky zasmála: *To víš, že nám nesleví. To je prostě Afrika!* Zatím nevím, že tuhle vševysvětlující hlášku uslyším často.

V ceně ubytování byla našťestí snídaně, opečené tousty, margarín, káva, instantní náhražka mléka, banány a kousky melounu a tak jsem ironickému glosátorovi ve své hlavě domluvila, nakrmen usnul neklidným spánkem. Synek Tom mi mé škarohlídství, vlastně můj rozumný skepticismus má trochu za zlé, ale se základním nastavením člověka nehnete, natož v sedmdesáti. Co se osvědčilo, to se nezahodí.

Kde se vzali, tu se vzali, objevili se na našem betonovém uzavřeném dvorku s několika plastovými stolkami a sesličkami tři mladí Afrikánci, nevelcí, vedle Toma jsou všichni nevelcí, ale úhlední, barevně dekorativní, zuby jiskřivě bílé, kůže hnědočerná jako bývá úrodná půda, šedorůžové dlaně a začali se s širokými úsměvy kámošit. Naše madam je dobře znala, což bylo doporučující, takže jsme vyrazili na obchůzku po městě Arusha s nimi a naším mdlým Masajem Mashudou, jehož netečná tvářička jen nepatrnými náznaky nevole prozrazovala, že není z konkurence nadšený, ale Martina se radovala, že má další známé a navrch *místňáky*! To slovo používala jako zaklínadlo, totiž skamarádit se s místňáky pro ni znamenalo; poučit se od nich o místních poměrech a díky tomu nedělat chyby, nechat si zkušenými *místňáky* poradit, jak výhodně koupit potřebnosti nebo třeba vejlet a nenechat se pod jejich ochrannými křídly oškubat šejdíři.

Jejich radost, že nemlich nás v tom širém světě potkali a že jsme tak báječní a zadarmo se s námi najedí a napijí piva se projevovala náznakem úderu sevřené pěsti o naši pěst, kdožvíproč jsem si to gesto znenáviděla, snad že se objevovalo často a nesmyslně, třeba i jako výraz souhlasu nebo přebytku dobré nálady... Ale jakmile se střetla za širokého úsměvu pěst s pěstí, zadívala jsem se do mraků s rukama za zády nebo šla omrknout, co se děje za rohem. Tom byl taky rád že má nové známé, jen já jsem ten typ, co se neraduje předem, ale až ve chvíli, kdy se naplní nadějeplné očekávání. I když se raduju ze života, jsem skeptik – pochybovač, zvláště bujně projevované emoce ve mně budí nedůvěru. Říkám si: *Že by až tak? Ale jděte.*

Táhneme tedy městem plným výmolů, chodníky jsou vzácné, při domech trčí kusy betonu rozlámané a navršené jako po zemětřesení, kráčíme ulicemi poházeným odpadky, bílý dvoumetrový muž, malá dychtivá blondýnka a já, pošmourná Kamenná tvář a vedle či za námi se ubírají lehkým levhartím krokem dva mladí vysmátí černoši a náš průvodce Masaj Mashuda. Vozovky některých ulic jsou pokryté hlubokým rozbrázděným blátem, vzpomeňme, že v noci pár hodin přšelo a ten déšť nadělal v ulicích s nezpevněnou vozovkou, pokrytou jen vrstvou hlíny a prachu, paseku. Jakž takž normální domy střídají barabizny, ubohé dílničky a prodejny jako dlaň schované za přeprávkami a divokými skládkami, barely, kanalizaci nahrazují betonová koryta, kde stojí, teče? jakýsi kal, přes ně je sem tam položený kousek betonového panelu, aby se dalo přejít na druhou stranu ulice. Nikde nevidím zasklená okna, v oknech jsou sítě proti hmyzu, starý igelit nebo jsou zatlučené prkny...

Ve veřejném prostoru tu operuje spousta pouličních prodejců. Nesou si v rukou, na hlavě či na tyči zboží – kravaty, pánské kalhoty, ručníky, povlečení, korálkové či kožené primitivní náramky, ulicí prochází paní Ponožka, své zboží má v koši na hlavě a ponožky jsou z té ošatky vypláznuté na kolemjdoucí. Jiná dáma nese na hlavě jako poutač pánskou botu, další obnošené, ale pečlivě vyleštěné křusky má v kyblíku a tašce. Prodejci všeho možného, ale starých bot především, své zboží vyložili na kus igelitu na zemi a stojí nad ním, musí to být krušné živobytí, nikdy jsem neviděla, že by k nim někdo přistoupil a projevil vážnější zájem o jejich zboží. Páni, kde se tolik těch starých bot bere? Hlavně náramkáři nás obtěžují, jdou za námi kus cesty a vnucují nám své prostinké a předražené zboží, kterého je v obchodech se suvenýry až dost i v Praze.

U jednoho stromu nás zastavil muž, křičí cosi o chameleonovi, chňapne do větvi vedlejšího keře a ukazuje na dlani malého nevybarveného chameleona, tvorečka fotíme, ale chlap na nás řve jako kdybychom mu něco provedli a poroučí, abychom si vyfotili jeho celého s chameleonem v ruce! Je to rozčilující situace. Nafotím si i přes ten chlapův křik zblízka zvíře, a aby se neřeklo, tak i celého řvouna, který nám oznamuje, že je *chameleonman* a požaduje za vyfocení peníze. Dáme mu tisícovku tanzánských šilinků, což je asi 12 korun, aby za námi nehalekal. On položí zpitomnělého tvorečka na vedlejší větev a přidržuje si ho rukou do chvíle, než kolem půjde další turista, aby předstíral, že ho k svému úžasu právě spatřil a pro údiv a radost kolemjdoucích ulovil. Jak zvláště se tu chlapi živí! Chudák chameleon, nedivím se mu, že z takového zacházení přišel o barvy a na truc zešedivěl.

Tom chce pro nás zakoupit tanzánský adaptér, z domova táhne rozdvojku, tedy takzvaného psa se čtyřmi zásuvkami, má i šroubovák, to abychom mohli sosat ze zásuvky jejich šťávu najednou do cestovní varné konvice, do mobilů, nabíjet noťásky, čtečky a baterie do foťáků. I zeptal se kolemjdoucího, kde se taková věc dá koupit. Ten chlap s námi, namísto pouhého vysvětlení a nasměrování, popošel asi sto metrů, ukázal na prodejničku a žádal bakšiš. Představuju si, jak inkasuju v Praze cizince, kteří mě požádají o nějakou prostou informaci... Ale v Tanzánii žádné kuře, natož kohoutek, zadarmo nehraje, za každou běžnou laskavost, drobnou pomoc se sluší vysolit bakšiš, neboť, a to budiž omluvou, jsou tu běžní obyvatelé velmi chudí, tenhle stát je mizerně spravován, to je vidět všude. Při pohledu na věčně zevlující chlapy se vnucuje podezření, že málokdo z nich má normální práci za niž je pravidelně placen. Tentokrát, jindy sociálně citlivý, Tom tomu člověku nic nedal, jeho nataženou dlaň ignoroval.

A proč jsme se tedy vlastně raději neobraceli na tanzánské ženy? Asi proto, že většinou pracovaly, seděly například na chodníku u šicího stroje a šily nebo prodávaly křusky či ponožky, ale ještě častěji měly k sobě přivázané v šátku mimino a další batole je drželo za sukni. A také jsme se domýšleli, že by nám nejspíš nerozuměly, málokterá umí anglicky. Potkávali jsme skupinky dvou tří

žen v pestých hábitech obklopených dětmi, někdy doslova tábořily v prachu u cesty. Bylo zvláštní a smutné sledovat matky s malými dětmi jak se popelí na nevábných místech poházených odpadky, občas některá v příkopu dokonce kojila... Co tam dělají? Proč se válí s dětmi v prachu? Nechácala jsem to. No ale nepotkali jsme při naší obhlídce města parčík s lavičkami, dětské hřiště, ale ani třeba odpadkový koš, takže věc byla jasná. Země oplývá dětmi. Ale málo na ně myslí a málo jim nabízí. Alespoň že už je tu pár let povinná školní docházka.

Nakonec jsme složili kosti v místňáky doporučené osvěžovně, tak hurá, najíme se a napijeme za sumičku, za kterou by se v Německu nadlábl sotva jeden člověk, přitom je nás šest! Dostali jsme neslanou rýži a nějaké opečené vysušené maso, vše na jedné míse, vyžádala jsem si drze lžíci. Ostatní se v tom hrabali rukama, Martina s Tomem možná proto, aby neurazili, aby dali přátelsky najevo, že nejsou štítiví, že přijímají zvyky hostitelské země. Masa bylo málo, zato hodně kostí. Slánka žádná, jídlo neslané. Požádala jsem o sůl, nasypali mi špetku soli na okraj talíře. Naši černí průvodci peněženky nevytahují, jen ať platí boháči, vždyť měli na letenku z blahobytného světa, který *místňáci* znají z amerických filmů.